

Plaques esmaltades, l'art de la publicitat

Fins a finals de gener, a l'Art Cava Fussina de Barcelona, es poden veure prop de seixanta peces, entre originals i reproduccions, d'anuncis de l'època fets damunt plaques esmaltades. Aquestes plaques, ingènues i massa textuais, són l'inici de la publicitat, un dels motors econòmics més importants del sector dels serveis.

Aquest anunci de referències «typical spanish» també va córrer per les nostres carreteres.

Marca de productes de neteja per a les sabates, encara avui existent en el mercat.

Anuncis d'uns establiments d'alimentació.

Capses metàl·liques per a tabacs exòtics i d'importació.

Fins els anys cinquanta, a València encara subsistiren empreses especialitzades en la fabricació de rètols a l'esmalt vitrificat (fora d'exposició).

La litografia, que va nèixer a Alemanya el 1796, va arribar ben aviat a Catalunya, de la mà d'Antoni Brusi, que ja feia uns anys havia fundat i dirigit el *Diari de Barcelona*. Gràcies a la seva estada forçada a l'estranger, va poder aprendre aquesta tècnica que permet la reproducció en color.

Les primeres aplicacions van ser les etiquetes publicitàries i les targetes comer-

fa que es disputin contínuament la celebració d'Exposicions Universals, certamen que era vital per a l'expansió en el mercat d'altres països.

Aquesta competència fa que s'investigués constantment en noves tècniques i mitjans propagandístics, i que es comenci a valorar el poder subliminar i estètic de la publicitat. Un dels problemes dels anuncis a l'aire lliure era la vulnerabilitat als efectes climatològics dels materials utilitzats normalment, com el cartó, la fusta i el paper.

s'encarrega de la difusió d'aquesta tècnica que caracteritzà la publicitat durant la revolució industrial. Un altre exemple d'aquesta revaloració de les plaques esmaltades és el de l'empresa anglesa Garnier, responsable de la retolació del metro de Londres amb aquesta tècnica, i que ha col·laborat en la present exposició.

Al nostre país, l'ús de plaques esmaltades arribà amb més retard i va ser, juntament amb la ceràmica, el suport més original i bell sobre el qual s'han

SALVADOR RODES

Aquest anunci caracteritzà la publicitat dels aparells per a escoltar música.

Marca anglesa, dedicada a la fabricació de mermelades i confitures en conserva.

SALVADOR RODES

Marca de sopa instantània.

cial, fins arribar als primers anuncis a la premsa, cap a l'any 1830.

S'iniciava així un tipus de publicitat, encara ingènua i massa textual per a ser un dels motors econòmics en el sector dels serveis, com ho és avui. Del disseny sobri i reduït a la composició tipogràfica dels primers anuncis, va començar a introduir-se el dibuix i el grafisme, a mesura que es perfeccionava la tècnica d'impressió litogràfica i el creixement de la indústria necessitava un mercat, el qual atraure cap als seus productes.

La revolució industrial possibilità la concentració urbana. L'obertura de nous carrers i de noves vies de comunicació propicia que la indústria i el comerç dinamitzin el mercat de consum. Dels anuncis a les pàgines de les publicacions es passa a la publicitat al carrer, per difondre els productes amb més rapidesa i eficàcia. La rivalitat que aleshores enfrontava Londres amb París per la capitalització de la indústria,

Lògicament va ser a França i Anglaterra on per primera vegada s'utilitzaven plaques esmaltades com a suport publicitari. La tècnica consisteix a imprimir damunt una planxa de metall galvanitzat, d'alumini o d'acer, l'esmalt vitrificable que una vegada cuit al forn es fa quasi indestructible. Malgrat l'elevat cost, la seva gran resistència, que permet la reproducció precisa de les línies del dibuix i dels colors més llampants, en van fer molt més rendible l'ús.

A partir del 1860 s'escampen per les principals ciutats europees les plaques publicitàries esmaltades, i és a França i Anglaterra els països on ateny la màxima expressió. Tant és així que actualment és molt fort el col·leccionisme de plaques esmaltades a Anglaterra. En són bons exemples Christofer Baglee i Andrew Morley, que després de vora trenta anys de col·leccionisme, han creat la Fundació Street Jewellery, que

expressat els millors dibuixants i publicistes, com Opisso, Juceda, Feliu, àlies *Apa*, Triado, Riquer, Llaverias, Cornet, etc., que són els artífexs de la pràctica publicitària i la tendència gràfica més coherent del disseny entre nosaltres.

Després de l'arribada de l'enllumenat elèctric a principis de segle, les plaques esmaltades van anar en desús lentament, alhora que apareixien els primers anuncis lluminosos. Tot i amb això, fins ben entrats els anys cinquanta encara van ser utilitzades per les principals marques de begudes refrescants i de productes per a l'automòbil, com en la retolació dels carrers i d'establiments comercials.

Malgrat haver perdut el seu protagonisme als carrers, aquests anuncis s'han conservat fins fa poc a peu de carretera o en els indrets més llunyans, reproduint amb genuïna estètica el sabor de les coses d'abans. □